

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา กับบรรยากาศองค์การของภาควิชา
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นายบุญสิทธิ์ บัวบาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN 974-562-533-7

010379

116046249

THE RELATIONSHIP BETWEEN DEPARTMENT CHAIRPERSONS' LEADER BEHAVIOR
AND ORGANIZATIONAL CLIMATE OF DEPARTMENTS OF PRINCE OF SONGKLA
UNIVERSITY

Mr. Boonsit Buaban

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Higher Education
Graduate School
Chulalongkorn University
1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา กับ
 บรรยากาศองค์การของภาควิชาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โดย นายบุญสิทธิ์ บัวบาน

ภาควิชา อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สุกัญญา ไชวโรกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... *สุปราณี มุขมณี* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *วิมลมา / ทพ.พร...* ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลมา เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

..... *ประเทว...* กรรมการ
 (อาจารย์ ดร.ประเทว คุปรัตน์)

..... *Dr. M* กรรมการ
 (อาจารย์ ดร.สุกัญญา ไชวโรกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชากับบรรยากาศ
 องค์การของภาควิชาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ชื่อนิสิต นายบุญสิทธิ์ บัวบาน
 ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. สุกัญญา ไชวโลกุล
 ภาควิชา อุดมศึกษา
 ปีการศึกษา 2525

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา
 ศึกษาแบบบรรยากาศองค์การของภาควิชา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม
 ผู้นำของหัวหน้าภาควิชากับบรรยากาศองค์การของภาควิชาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่อาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยสงขลา
 นครินทร์ ซึ่งได้ปฏิบัติงานในภาควิชาแต่ละภาควิชาติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปีบริบูรณ์
 นับถึงวันที่ 30 กันยายน 2525 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 423 คน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์
 คืนมา 357 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.40

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้า
 ภาควิชากับบรรยากาศองค์การของภาควิชา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนแรกเป็นข้อ
 ค่าถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว ตอนที่สองเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของ
 หัวหน้าภาควิชา ซึ่งมีสองค่า คือ ด้านกิจสัมพันธ์ และสัมพันธ์ภาพ ส่วนตอนที่สามเป็น
 ข้อคำถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การของภาควิชา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ แบบ
 เติบโตการ แบบเติบโตการมีศิลป์ แบบปรึกษาและแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)

การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมผู้นำค่านิยมสัมพันธของหัวหน้าภาควิชาของคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น หัวหน้าภาควิชาของคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีพฤติกรรมผู้นำค่านิยมสัมพันธในระดับมาก
2. พฤติกรรมผู้นำค่านิยมสัมพันธภาพของหัวหน้าภาควิชาทุกคณะของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อยู่ในระดับมาก
3. บรรยากาศองค์การของภาควิชาของทุกคณะของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นแบบปรึกษา
4. พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชาที่บรรยากาศองค์การของภาควิชาทุกคณะของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 โดยบรรยากาศองค์การเป็นตัวแปรตามพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา

ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ควรจัดโครงการพัฒนาหัวหน้าภาควิชา โดยการให้ความรู้พื้นฐานทางการบริหาร จัดประชุมสัมมนาหัวหน้าภาควิชาเป็นระยะ ๆ นอกจากนี้ควรจัดให้มีการพัฒนาคณาจารย์ในด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

Research Findings

1. Most of initiating structure dimension of the leader behavior of the department chairpersons' of the faculty of Prince of Songkla University were in the "middle" level. On the other hand such behavior of those in the Faculty of Engineering, Faculty of Education, and Faculty of Human and Social Science were in the "high" level.

2. The consideration dimension of the leader behavior of the department chairpersons' of every faculty of Prince of Songkla University were in the "high" level.

3. The organizational climate of all departments of every faculty of Prince of Songkla University were "the consultative pattern."

4. There was the significant relationship at the .001 level between the department chairpersons' leader behavior and the organizational climate of all departments of every faculty.

Recommendations.

The program for improving the department chairpersons' administrative knowledge should be developed at Prince of Songkla University, as well as the faculty development program which would help the faculty in every concerns.

Thesis Title The Relationship Between Department Chairpersons' and Organizational Climate of Departments of Prince of Songkla University

Name Mr. Boonsit Buaban

Thesis Advisor Sukanya S. Kowilaikool, Ph.D.

Department Higher Education

Academic Year 1982

ABSTRACT

Purpose of the study

The purpose of this research were to study the level of department chairpersons' leader behavior, the department's organizational climate, and the relationship between the level of department chairpersons' leader behavior and the department's organizational climate of Prince of Songkla University.

Research Methodology

The research sample composed of 423 instructors from Prince of Songkla University who at lease one year working.

The questionnaire used to collect data in this study consisted of 3 parts:- the personal data, the department chairpersons' leader behavior, and department's organizational climate.

The questionnaire were handed to the research subjects in which 357 (84.40 percent) were completed and returned. Percentages, Means, and the Multiple regression analysis were Statistical procedure used in analyzing gathered data.

ถ้อยคำกราบทูล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.สุกัญญา ไชวโลกุล อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา อาจารย์ ดร.ศิริโชค ศรีสุโข ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำในทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะอาจารย์ภาควิชาอุดมศึกษาทุกท่าน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา บุญพันธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

อนึ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๘ ท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม ขอขอบคุณเพื่อนข้าราชการคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล เป็นอย่างดี ขอขอบคุณคุณหญิง กลิ่นไสตาม ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในเรื่องการใส่คอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เป็นอย่างดี ขอขอบคุณอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการทบทวนแบบสอบถามเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณอนุสรณ์ บุญนิม และคุณจำนงค์ เหมะรักษ์ ที่ได้ช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ทุนอุดหนุนส่วนหนึ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้ บุคคลที่จะลืมเสียมิได้คือ อาจารย์ จรัสศรี รัชมะวาส ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งในการใส่คอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง เป็นอย่างยิ่ง และทวยสูกขอขอบพระคุณเพื่อนชาวอุดมศึกษา และทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี จึงขอขอบคุณ ณ โอกาสนี้ด้วย

บุญสิทธิ์ บัวบาน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิจกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ฅ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ท
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
แนวเหตุผลทฤษฎีการวิจัย	5
คำถามในการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
ความจำกัดของการวิจัย	9
ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	12
ลำดับขั้นตอนในรายงานการวิจัย	12
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
แนวความคิดและทฤษฎีในการบริหาร	14
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำ	18
ผู้นำ	18
แบบของผู้นำ	19
ภาวะผู้นำ	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
พฤติกรรมผู้นำ.....	31
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ.....	33
ทัศนะเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ.....	34
เครื่องกำหนดของบรรยากาศ.....	37
แบบของบรรยากาศ.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
สรุป.....	48
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	56
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัว.....	60
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของ หัวหน้าภาควิชา.....	64
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับบรรยากาศองค์ การของภาควิชา.....	70
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาความ สัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาค วิทยากับบรรยากาศองค์การของภาควิชา.....	74

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	84
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	84
คำถามในการวิจัย.....	84
วิธีดำเนินการวิจัย.....	84
สรุปผลการวิจัย.....	86
อภิปรายผลการวิจัย.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	93
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	104
ภาคผนวก ก. แบบสอบถามการวิจัย.....	105
ภาคผนวก ข. ประวัติและเป้าหมายนโยบายของมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.....	117
ประวัติผู้เขียน.....	122

สารบัญตาราง

ฎ

ตารางที่	หน้า
1 แสดงพฤติกรรมผู้นำและ เลขข้อคำถามของแบบพฤติกรรมผู้นำ แต่ละค่าน	52
2 แสดงแบบบรรยากาศองค์การของภาควิชาและ เลขข้อคำถาม ของแบบบรรยากาศองค์การของภาควิชา.....	53
3 แสดงจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างและจำนวนแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนจำแนกตามคณะ	55
4 แสดงสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	61
5 แสดงค่าคะแนนรวมเฉลี่ยและระดับพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้า ภาควิชา.....	65
6 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำค่านักสัมพันธ์ของหัวหน้า ภาควิชาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นรายข้อ	66
7 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมผู้นำค่านสัมพันธ์ภาพของหัวหน้า ภาควิชาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นรายข้อ	
8 แสดงค่าคะแนนรวมเฉลี่ยและแบบบรรยากาศองค์การของ ภาควิชา.....	71
9 แสดงค่าเฉลี่ยบรรยากาศองค์การของภาควิชาของมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ เป็นรายข้อ	72
10 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา กับบรรยากาศองค์การของ ภาควิชาของคณะวิศวกรรมศาสตร์.....	75
11 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา กับบรรยากาศองค์การของ ภาควิชาของคณะพยาบาลศาสตร์.....	76

ตารางที่		หน้า
12	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา กับบรรยากาศองค์การของ ภาควิชาของคณะวิทยาการการจัดการ.....	77
13	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา กับบรรยากาศองค์การของ ภาควิชาของคณะวิทยาศาสตร์	78
14	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา กับบรรยากาศองค์การของ ภาควิชาของคณะแพทยศาสตร์	79
15	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าวิชา กับบรรยากาศองค์การของ ภาควิชาของคณะทรัพยากรธรรมชาติ	80
16	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา กับบรรยากาศองค์การของ ภาควิชาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	81
17	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าภาควิชา กับบรรยากาศองค์การของ ภาควิชาของคณะศึกษาศาสตร์	82

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แนวคิดการบริหารของ Getzels และ Guba	16
2	การลดความขัดแย้งระหว่างสถาบันนิติและบุคลากรนิติตามแนวคิด ของ Swietzer	18
3	จิตวิสัยความเป็นผู้นำของมหาวิทยาลัยไอไฮโอ	25
4	ตามชายการบริหารของ Blake และ Mouton	26